આરટીઇ એકટ નીચે સ્થાનિક સત્તામંડળ/ પંચાયતરાજ/સંસ્થાઓ (PRIs) ની ફરજોનું આકલન (Activity Mapping) જાહેર કરવા બાબત.

વંચાણમાં લીધાઃ

(૧) ભારત સરકારનો પત્ર એફ. નં. ૨-૪૪/૨૦૧૩-ઇઇ-૩ તા.૩૧.૧.૨૦૧૪

(૨) શિક્ષણ વિભાગના ઠરાવ ક્રમાંકઃ પીઆરઇ-૧૧૧૨-જીઓઆઇ-૨૦-ક તા.૧.૨.૨૦૧૩

(૩) શિક્ષણ વિભાગના ઠરાવ ક્રમાંકઃ પીઆરઇ-૧૧૧૨-જીઓઆઇ-૨૯-ક તા.૧૫.૫.૨૦૧૪

(૪) સ્ટેટ પ્રોજેકટ ઓફિસ, એસએસએની દરખાસ્ત નં. એસએસએ/મકમ/૧૪/૭૨૩૨ તા.૨૪.૨.૨૦૧૪

આમુખઃ

આરટીઇ એકટની કલમ-૯ અંતર્ગત સ્થાનિક સત્તામંડળએ બજાવવાની ફરજોનો નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો છે. એકટની કલમ-૨ (એચ) અન્વયે (તા.૧.૨.૨૦૧૩ નો ઠરાવ) થી સ્થાનિક સત્તામંડળ જાહેર કરવામાં આવેલ છે. તેને અનુલક્ષીને સ્થાનિક સત્તામંડળ/જિલ્લા પંચાયત અંતર્ગત વિવિધ સ્તરે બજાવવાની થતી ફરજોનું આકલન **(Activity Mapping)** સામેલ પરિશિષ્ટ-૧ અનુસાર જાહેર કરવામાં આવે છે.

૧. દરેક બાળકને મફત અને ફરજિયાત પ્રારંભિક શિક્ષણ પૂરું પાડશે.

પરંતુ બાળકને યથાપ્રસંગ તેનાં માતા-પિતા અથવા વાલીએ યોગ્ય સરકાર અથવા સ્થાનિક સત્તાતંત્રે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે સારા એવા નાણાં પૂરાં પાડયાં હોય અથવા સ્થાપેલી માલિકીની કે નિયંત્રિત કરેલી શાળા સિવાયની શાળામાં

પ્રવેશ અપાવ્યો હોય ત્યાં આવા બાળક અથવા માતા-પિતા અથવા વાલી બીજી શાળામા: બાળકના પ્રારંભિક શિક્ષણ અંગે કરેલા ખર્ચની ભરપાઇ મેળવવા માટે દાવો કરી શકશે નહિ.

૨. કલમ-૬માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ નજીકની શાળાની ઉપલભ્યતા નિશ્ચિત કરશે.

૩. નબળા વર્ગનાં અને વંચિત જૂથમાં બાળકો સામે કોઇ પણ કારણસર પ્રારંભિક શિક્ષણ મેળવવા અને પૂરું કરવા ભેદભાવ ન રખાય અથવા તેમને અટકાવાય નહિ તે સુનિશ્ચિત કરશે.

૪. પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદર રહેતા ચૌદ વર્ષ સુધીની ઉંમરના બાળકોનું રેકર્ડ નિયત કરવામાં આવે તે રીતે રાખશે.

૫. પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદર રહેતા દરેક બાળકના પ્રાથમિક શિક્ષણમાં પ્રવેશ, હાજરી અને તે પૂરું કરવા અંગે દેખરેખ-નિયંત્રણ નિશ્ચિત કરશે.

૬. શાળાના મકાન સહિત આધાર માળખું, શૈક્ષણિક સ્ટાફ અને ભણવાની સામગ્રી પૂરાં પાડશે.

૭ . અને ૧૧ કલમ-૪માં નિર્દિષ્ટ કરેલી ખાસ તાલીમ સગવડ પૂરી પાડશે. અને સ્થાળાંતરિત કુંટુંબોના   બાળકોનો પ્રવેશ નિશ્ચિત કરી આપશે.

૮. અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલાં ધોરણ અને માપદંડને અનુરૂપ પ્રાથમિક શિક્ષણની સારી ગુણવત્તા નિશ્ચિત કરશે.

૯. પ્રાથમિક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણના કાર્યક્રમ સમયસર નિશ્ચિત કરશે.

૧૦. શિક્ષકો માટે તાલીમની સગવડ પૂરી પાડશે.

૧૨. પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદરની શાળાઓની કામગીરી પર દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખશે, અને

૧૩. શૈક્ષણિક કેલેન્ડર નકકી કરશે.

અનુ. ક્રમ	આરટીઇ એકટની કલમ-૯ નીચે સોપાયેલ ફરજો	આરટીઇ એકટ નીચે સ્થાનિક સત્તાતંત્રોની ફરજોનું આકલન (Mapping)		
		પંચાયત રાજ સંસ્થાઓ		
		જિલ્લા પંચાયત	વચ્ચેની (તાલુકા) પંચાયત	ગ્રામ પંચાયત
૧	(૧) દરેક બાળકને મફત અને ફરજિયાત પ્રાથમિક શિક્ષણ પૂરું પાડશે. પરંતુ બાળકને યથાપ્રસંગ તેનાં માતા-પિતા અથવા વાલીએ યોગ્ય સરકાર અથવા સ્થાનિક સત્તાતંત્રે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે સારા એવા નાણાં પૂરાં પાડયાં હોય અથવા સ્થાપેલી માલિકીની કે નિયંત્રિત કરેલી શાળા સિવાયની શાળામાં પ્રવેશ અપાવ્યો હોય ત્યાં આવા બાળક અથવા માતા-પિતા અથવા વાલી બીજી શાળામાં બાળકના પ્રાથમિક શિક્ષણ અંગે કરેલા ખર્ચની ભરપાઇ	• વિશિષ્ટ જરૂરિયાતવાળા બાળકો, અનુ.જાતિ/અનુ.જનજાતિ, નબળા વર્ગના બાળકો અને કન્યાઓના શિક્ષણ અંગે નિરીક્ષણ અને યદેચ્છિત તપાસણી કરશે. • તાલુકા (બ્લોક) અને ગ્રામ્ય સ્તરે આરટીઇ એકટની અમલવારીનું નિરીક્ષણ કરશે.		• ૬-૧૪ વર્ષ વચ્ચેની વયજૂથના બાળકોના પ્રવેશ માટે તેમના વિસ્તારની સરકારી/સરકાર અનુદાનિત અને ખાનગી શાળાની યાદી જાળવશે. • તેમના વિસ્તારના બધાજ બાળકોની યાદી જાળવવી અને ૬-૧૪ વર્ષ વચ્ચેની વય જૂથના બાળકોની રજીસ્ટર નોંધો (Record) વાર્ષિક ધોરણે અધતન કરવાની વ્યવસ્થા ગોઠવવી. જેમાં ગામમાંથી સ્થળાંતર થઇ જતા અને આવતા બાળકોને પણ ધ્યાનમાં લેવાશે. • ઉપરના આધારે બધાજ બાળકોએ શાળા પ્રવેશ મેળવ્યો છે તે સુનિશ્ચિત કરવું. • શાળા બહારના બાળકોને નામાંકન કરવા માટે આવા બધાજ બાળકોને સમજાવવા અને તેમના વાલીઓનો સંપર્ક કરી તેમને પણ સમજાવવા. • ૨૫% બેઠકો ઉપર પ્રવેશ મેળવવા વિકલ્પ આપનારઓના કિસ્સાઓમાં, પાત્ર ઠરતાં તમામ

	મેળવવા માટે દાવો કરી શકશે નહિ.			બાળકોની અરજીઓ વિચારણામાં લઇ શકાય એવી સરળ અને પારદર્શિત પ્ધ્ધતિ અપનાવવી.
૨	કલમ-૬માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ નજીકની શાળાની ઉપલભ્યતા નિશ્ચિત કરશે.	• રાજયના આરટીઇ નિયમોમાં નિર્દેશ કરેલા ધોરણો મુજબ પાડોશના વિસ્તારોમાં શાળાની ઉપલબ્ધતા ચકાસવી. • જો નવી શાળા શરૂ કરવાની જરૂરિયાત હોય તો, તેના નિર્માણ માટે ત્વરીત નાણાં મળે તે નિશ્ચિત કરવું. • શાળામાં શિક્ષકની ઉપલબ્ધતા નિશ્ચિત કરવી. આ માટે શિક્ષકની ભરતી/પૂનઃ નિમણુંક કરવી પડશે. • આરટીઇ એકટ અંગે નીચેના કાર્યકર્તાઓને જાણકારી આપવી. • પડોશની શાળા નિશ્ચિત કરવા માટેના તાલુકા અને	• પ્રાથમિક શાળા અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળા નિયત કરેલ હદ/વિસ્તાર માં આવેલી છે તે ચકાસણી કરશે. • નવી શાળા માટેની માંગણીઓ તપાસવી અને મંજૂર કરનાર સત્તાતંત્રને રજૂ કરશે.	• નકકી કરેલ ધોરણ મુજબ નજીકના વિસ્તારમાં શાળા ન હોય તો તે માટે માંગણી કરવી. • નવી પ્રાથમિક શાળા અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળા માટે જમીનની ઉપલબ્ધિ સુનિશ્ચિત કરવી. • નિર્માણ સત્વરે થાય તે સુનિશ્ચિત કરશે.

		ગ્રામ્ય સ્તરેની ફરજોના નિરીક્ષણ કરવા.		
૩	નબળા વર્ગનાં અને વંચિત જૂથમાં બાળકો સામે કોઇ પણ કારણસર પ્રાથમિક શિક્ષણ મેળવવા અને પૂરૂં કરવા ભેદભાવ ન રખાય અથવા તેમને અટકાવાય નહિ તે સુનિશ્ચિત કરશે.	• ભેદભાવ રહીત વર્તન રખાય તે માટે દેખ-રેખ અને નિરીક્ષણ કરશે. • ભેદભાવ રહીત વર્તન રાખવા માટે તાબાના કાર્યકર્તાઓને જાણકારી		• વંચિત જૂથ અને નબળા વર્ગના બાળકોની હાજરી અને નિયમિતતાની નોંધ રાખશે. • અભ્યાસક્રમની અને અભ્યાસતેર પ્રવૃતિઓમાં શિક્ષકોની અને શાળા વ્યવસ્થાપન સમિતિ (SMC) ની સમાન ભાગીદારી નિશ્ચિત કરશે.
૪	પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદર રહેતા ચૌદ વર્ષ સુધીની ઉંમરના બાળકોનું રેકર્ડ નિયત કરવામાં આવે તે રીતે રાખશે.	• દરેક ગામ/તાલુકાએ બાળકોના રેકર્ડ જાળવણી થાય છે. તેની નિરીક્ષણની ભૂમિકા ભજવશે. • ડાયસ (DISE) માહિતીનું એકીકરણ કરશે. • પડોશની શાળાની માહિતીના એકીકરણ માટે રાજય દ્વારા તૈયાર કરેલ નિયત પત્રકોના ઉપયોગ નિશ્ચિત કરશે.	• દરેક ગામમાં બાળકોના રેકર્ડની જાળવણી થાય છે તેના નિરીક્ષણની ભૂમિકા ભજવશે.	• ગામમાં બાળકોના જન્મ અંગેનું રેકર્ડ જાળવશે. • 0-3 વર્ષની વયજૂથના બધાજ બાળકોના, નામ, પિતા-માતાના નામ, જન્મ તારીખ, જાતિ (sex), આંગણવાડી (AMC)/પૂર્વ શાળામાં પ્રવેશ (coverage) અંગે નિયત નમૂનાઓમાં માહિતીની જાળવણ કરશે. • ૩-૬ વર્ષની વયજૂના બધાજ બાળકોના નામ, પિતા-માતાના નામ, જન્મ તારીખ, જાતિ (sex), શાળામાં નામાંકન/શાળા બહાર/ખાસ તાલીમ અંગે નિયત નમૂનાઓમાં માહિતી જાળવણી કરશે. • સ્થળાંતર થતાં/થઇ આવતા બાળકો, જો કોઇ હોય તો તેમના રેકર્ડની જાળવણી કરશે. • અશકતા ધરાવતા, કુટુમ્બમાં એકલ માતા/પિતા

				ધરાવતા, અનાથ વગેરે રક્ષણ વિનાના બાળકોની વિગતોની જાળવણી કરશે.
૫	પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદર રહેતા દરેક બાળકના પ્રાથમિક શિક્ષણમાં પ્રવેશ, હાજરી અને તે પૂરું કરવા અંગે દેખરેખ-નિયંત્રણ નિશ્ચિત કરશે.	• તેના ક્ષેત્રાધિકારમાં બાળકોના પ્રવેશો અને હાજરી ઉપર દેખરેખ રાખશે. • ગ્રામ પંચાયત દ્વારા પ્રવેશ આપવામાં અને હાજરી સુનિશ્ચિત કરવામાં કોઇ અવરોધો હોય તો તે દૂર કરવામાં મદદ કરશે અને દેખરેખ રાખશે.		• કોઇને પણ પ્રવેશ નિષેધ કરાય નહિ તે સુનિશ્ચિત કરશે. • કોઇ બાળક અનિયમિત હોય અથવા શાળા ત્યજી દે (dropout) અથવા નામાંકન થયું ન હોય તેવા કિસ્સામાં પ્રવેશ અને નિયમિત હાજરી સુનિશ્ચિત કરવા ગામના સમાજને પ્રેરણા આપશે. • દરેક બાળક તેનું શૈક્ષણિક સ્તર સુધારે તેનું ધ્યાન રાખશે. • દરેક બાળકના પ્રવેશ, હાજરી અને પ્રારંભિક શિક્ષણ પૂર્ણ કરે તે સુનિશ્ચિત કરશે અને તે માટે એસએમસીને મદદરૂપ થશે. • શાળાઓમાં બાળકોના પ્રવેશ પારદર્શક, સ્પષ્ટ અને યોગ્ય પ્ધ્ધતિથી થાય તે માટે એસએમસીને સહયોગ આપશે. • કન્યાઓ, અસુરક્ષિત જૂથો અને નબળા વર્ગોના માતા-પિતા તેમના બાળકોને શાળાએ મોકલે એ માટે પ્રેરણા આપશે. • શિક્ષકની અછત, કુદરતી આપત્તિ જેવા પ્રવેશ અને હાજરીને અસરકર્તા અવરોધો અને પ્રશ્નો ઉકેલશે. જો

				પ્રશ્નો તેમના ક્ષમતા ઉપર વટના હોય તો તે જિલ્લા સાથે હાથ ધરશે.
૬	શાળાના મકાન સહિત આધાર માળખું, શૈક્ષણિક સ્ટાફ અને ભણવાની સામગ્રી પૂરાં પાડશે.	• તેના ક્ષેત્રાધિકાર હેઠળની શાળાઓ આરટીઇ એકટની જોગવાઇને અનુરૂપ કાર્યકર અને વિધાર્થી –શિક્ષકોના પ્રમાણ (PTR) જળવાઇ રહે તે સુનિશ્ચિત કરશે, કોઇ ઉણપ જણાતા કિસ્સામાં જિલ્લા પંચાયત પોતાના સંસાધનોથી વચગાળાની અને કામચલાઉ વ્યવસ્થા કરશે.		• એસએમસીને મળતા નાણાં સમયસર અને ગુણવત્તાયુકત બાંધકામો માટે અને અન્ય શાળાઓની માળખાકીય સુવિધાઓ માટે વપરાય તે સુનિશ્ચિત કરવા નિરીક્ષણ કરશે. • મળવાપાત્ર સ્ટાફની અછત અને શિક્ષકની નબળી કામગીરી/હાજરી અંગે ઉચ્ચ સત્તાધિકારી સમક્ષ રજૂઆતો કરશે. • શાળમાં વિદ્યાર્થી-શિક્ષકના પ્રમાણ (PTR) જાળવી રાખવા રજૂઆત કરશે.
૭ અને ૧૧	કલમ-૪માં નિર્દિષ્ટ કરેલી ખાસ તાલીમ સગવડ પૂરી પાડશે. અને સ્થાળાંતરિત કુંટુંબોના બાળકોનો પ્રવેશ નિશ્ચિત કરી આપશે.	• જિલ્લામાં કરવામાં આવતી બધીજ ખાસ તાલીમો (સ્પેશ્યલ ટ્રેનિંગ) ઉપર નિરીક્ષણ, ખાતરી કરશે અને તેની માહિતી રાખશે.		• શાળા બહારના બાળકોનું રેકર્ડ જાળવશે. • એસએમસીના સહયોગમાં રહી બધાજ શાળા બહારના બાળકોના નામાંકન થાય અને તેઓ નિયમિત વર્ગની હરોળમાં રહે તે સુનિશ્ચિત કરશે. • શકય હોય ત્યાં સુધી ખાસ તાલીમ શાળામાં જ અપાય, અન્યથા એસએમસી અને શાળાની સહાયતામાં નજીકના અને સલામત સ્થળે અપાય તે સુનિશ્ચિત કરશે.

				• બધાજ શાળા બહારના બાળકોને ખાસ તાલીમ/શાળામાં નિયમિત મોકલે તે માટે ગામ-સમાજને પ્રેરણા આપશે. • સ્થળાંતર કરી ગામમાં આવતા/જતા બધાજ બાળકોની તપાસ રાખશે. • ગામમાં સ્થળાંતર થઇ આવતા બાળકો માટે ખાસ તાલીમની જોગવાઇ કરશે. • સ્થળાંતર થઇ જતા કુટુમ્બના ગામમાં રહેતા બાળકોનું ધ્યાન રાખવા સમાજને પ્રેરણા આપશે.
૮	અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલાં ધોરણ અને માપદંડને અનુરૂપ પ્રાથમિક શિક્ષણની સારી ગુણવત્તા નિશ્ચિત કરશે.	• વિદ્યાર્થી-શિક્ષકનાં નિયત થયેલ પ્રમાણ જાળવવા શિક્ષકોની પૂનઃનિયુકિત સુનિશ્ચિત કરશે. • જયાં આધાર માળખાની સુવિધાઓ મંજૂર થઇ હોય ત્યાં તેની પ્રગતિ અને પ્રવૃતિઓ ઉપર દેખરેખ રાખશે.		• બાળકોની હાજરી અને નામાંકનો/શાળા બહારના બાળકો માટેની ખાસ તાલીમ ઉપર દેખરેખ અને સહયોગ આપશે. • સ્થળાંતરિત બાળકોને ગમે ત્યારે પ્રવેશ સુનિશ્ચિત કરશે. • બાળકોને નિયમિત શાળાએ મોકલે તે માટે સમાજને પ્રેરણા આપશે.
૯	પ્રાથમિક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણના કાર્યક્રમ સમયસર નિશ્ચિત	• દરેક શાળામાં સમયસર પાઠય પુસ્તકો અને ટીએલએમની વહેંચણી	•	• બાળકોની હાજરીની નિયમિતતા માટે અને બાળકોની પ્રગતિ ઉપર ધ્યાન રાખવા માટે માતા-પિતા/સમાજ અને શાળા વચ્ચે અવાર-નવાર આંતરક્રિયા કરવા

	કરશે.	થાય તે સુનિશ્ચિત કરશે.		ગામ-સમાજને પ્રેરણા આપશે. • નકકી કરેલ કામકાજના દિવસો/શિક્ષણના કલાકો મુજબ જ શાળાનું કામકાજ ચાલે છે. તે સુનિશ્ચિત કરવા નિરીક્ષણ કરવું અને નિયમભંગના કિસ્સાની નિયંત્રણ અધિકારીને ફરિયાદ કરશે.
૧૦	શિક્ષકો માટે તાલીમની સગવડ પૂરી પાડશે.	• ડાયટ/બીઆસી સાથે પરામર્શ કરીને શૈક્ષણિક કેલેન્ડર તૈયાર કરશે. • કોઇ કિસ્સામાં વિશિષ્ટ તાલીમની જરૂરિયાત જણાય તો આવી તાલીમ આપતી સંસ્થાના શિક્ષક સાથે સંપર્ક કરશે. • નવનિયુકત શિક્ષકોની સેવાકાલીન તાલીમ માટે નકકર આધાર માળખુ પૂરું પાડશે. • સમાજની જરૂરિયાત અંગેની માહિતી બીઆરસીને પૂરી પાડશે. જેથી સેવાકીય તાલીમને ધ્યાન (ફોકસ)માં લઇ શકાય.	તાલુકા સ્તરના શિક્ષકોની તાલીમ માટે આધાર-માળખુ પૂરું પાડશે.	•
૧૨	પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદરની શાળાઓની કામગીરી	• ગ્રામ અને તાલુકા પંચાયત સ્તરથી મળતી ફરિયાદોના		• શાળાના મકાનની જાળવણી અને શાળા વિસ્તાર શૈક્ષણિક હેતુઓ માટે વપરાય તેની દેખરેખ રાખશે.

	પર દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખશે, અને	નિરાકરણ થાય એ સુનિશ્ચિત કરશે.		• શિક્ષકોની હાજરી સુનિશ્ચિત કરશે. • ગ્રામ પંચાયતને અસંતોષ હોય તેવા પ્રશ્નો જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ/જિલ્લા પંચાયતને રજૂ કરશે. • નબળો દેખાવ કરતી શાળાઓના મુખ્ય શિક્ષક અને એસએમસી સભ્યોને મળીને શાળાની કામગીરીની તપાસણી કરવી અને આરટીઇ એકટની અમલવારી માટે સમાજનું દબાણ લાવશે. • શૈક્ષણિક સ્તરના સંવર્ધન માટે ચકાસણી માટે અધિક સમય ફાળવશે.
૧૩	શૈક્ષણિક કેલેન્ડર નકકી કરશે.	• સમાજના વ્યવસ્થાપનોના પ્રકાર, સ્થાનિક તહેવારોને ધ્યાનમાં રાખીને સ્થાનિક જરૂરિયાતોના આધારે જિલ્લા પંચાયત નકકી કરશે.		

પરિશિષ્ટ-૧

અનુ. ક્રમ	આરટીઇ એક્ટની કલમ-૯ નીચે સોપાયેલ ફરજો	આરટીઇ એક્ટ નીચે સ્થાનિક સત્તાતંત્રોની ફરજોનું આકલન (Mapping)		
		પંચાયત રાજ સંસ્થાઓ		
		જિલ્લા પંચાયત	તાલુકા પંચાયત	ગ્રામ પંચાયત
૧	(૧) દરેક બાળકને મફત અને ફરજિયાત પ્રારંભિક શિક્ષણ પૂરું પાડશે. પરંતુ બાળકને યથાપ્રસંગ તેનાં માતા-પિતા અથવા વાલીએ યોગ્ય સરકાર અથવા સ્થાનિક સત્તાતંત્રે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે સારા એવા નાણાં પૂરાં પાડયાં હોય અથવા સ્થાપેલી માલિકીની કે નિયંત્રિત કરેલી શાળા સિવાયની શાળામાં પ્રવેશ અપાવ્યો હોય ત્યાં આવા બાળક અથવા માતા-પિતા અથવા વાલી બીજી શાળામા: બાળકના પ્રારંભિક શિક્ષણ અંગે	• વિશિષ્ટ જરૂરિયાતવાળા બાળકો, અનુ.જાતિ/અનુ.જનજાતિ, નબળા વર્ગના બાળકો અને કન્યાઓના શિક્ષણ અંગે નિરીક્ષણ અને યદેચ્છિત તપાસણી કરશે. • તાલુકા (બ્લોક) અને ગ્રામ્ય સ્તરે આરટીઇ એક્ટની અમલવારીનું નિરીક્ષણ કરશે.		• ૬-૧૪ વર્ષ વચ્ચેની વયજૂથના બાળકોના પ્રવેશ માટે તેમના વિસ્તારની સરકારી/સરકાર અનુદાનિત અને ખાનગી શાળાની યાદી જાળવશે. • તેમના વિસ્તારના બધાજ બાળકોની યાદી જાળવવી અને ૬-૧૪ વર્ષ વચ્ચેની વય જૂથના બાળકોની રજીસ્ટર નોંધો (Record) વાર્ષિક ધોરણે અધતન કરવાની વ્યવસ્થા ગોઠવવી. જેમાં ગામમાંથી સ્થળાંતર થઇ જતા અને આવતા બાળકોને પણ ધ્યાનમાં લેવાશે. • ઉપરના આધારે બધાજ બાળકોએ શાળા પ્રવેશ મેળવ્યો છે તે સુનિશ્ચિત કરવું. • શાળા બહારના બાળકોને નામાંકન કરવા માટે આવા બધાજ બાળકોને સમજાવવા અને તેમના વાલીઓનો સંપર્ક કરી તેમને પણ સમજાવવા. • ૨૫% બેઠકો ઉપર પ્રવેશ મેળવવા વિકલ્પ

	કરેલા ખર્ચની ભરપાઇ મેળવવા માટે દાવો કરી શકશે નહિ.			આપનારઓના કિસ્સાઓમાં, પાત્ર ઠરતાં તમામ બાળકોની અરજીઓ વિચારણામાં લઇ શકાય એવી સરળ અને પારદર્શિત પ્ધ્ધતિ અપનાવવી.
૨	કલમ-૬માં નિર્દિષ્ટ કર્યા મુજબ નજીકની શાળાની ઉપલભ્યતા નિશ્ચિત કરશે.	• રાજયના આરટીઇ નિયમોમાં નિર્દેશ કરેલા ધોરણો મુજબ પાડોશના વિસ્તારોમાં શાળાની ઉપલબ્ધતા ચકાસવી. • જો નવી શાળા શરૂ કરવાની જરૂરિયાત હોય તો, તેના નિર્માણ માટે ત્વરીત નાણાં મળે તે નિશ્ચિત કરવું. • શાળામાં શિક્ષકની ઉપલબ્ધતા નિશ્ચિત કરવી. આ માટે શિક્ષકની ભરતી/પૂનઃ નિમણુંક કરવી પડશે. • આરટીઇ એકટ અંગે નીચેના કાર્યકર્તાઓને જાણકારી આપવી. • પડોશની શાળા નિશ્ચિત	• પ્રાથમિક શાળા અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળા નિયત કરેલ હદ/વિસ્તાર માં આવેલી છે તે ચકાસણી કરશે. • નવી શાળા માટેની માંગણીઓ તપાસવી અને મંજૂર કરનાર સત્તાતંત્રને રજૂ કરશે.	• નકકી કરેલ ધોરણ મુજબ નજીકના વિસ્તારમાં શાળા ન હોય તો તે માટે માંગણી કરવી. • નવી પ્રાથમિક શાળા અને ઉચ્ચ પ્રાથમિક શાળા માટે જમીનની ઉપલબ્ધિ સુનિશ્ચિત કરવી. • નિર્માણ સત્વરે થાય તે સુનિશ્ચિત કરશે.

		કરવા માટેના તાલુકા અને ગ્રામ્ય સ્તરેની ફરજોના નિરીક્ષણ કરવા.		
૩	નબળા વર્ગનાં અને વંચિત જૂથમાં બાળકો સામે કોઇ પણ કારણસર પ્રારંભિક શિક્ષણ મેળવવા અને પૂરું કરવા ભેદભાવ ન રખાય અથવા તેમને અટકાવાય નહિ તે સુનિશ્ચિત કરશે.	• ભેદભાવ રહીત વર્તન રખાય તે માટે દેખ-રેખ અને નિરીક્ષણ કરશે. • ભેદભાવ રહીત વર્તન રાખવા માટે તાબાના કાર્યકર્તાઓને જાણકારી		• વંચિત જૂથ અને નબળા વર્ગના બાળકોની હાજરી અને નિયમિતતાની નોંધ રાખશે. • અભ્યાસક્રમની અને અભ્યાસતેર પ્રવૃતિઓમાં શિક્ષકોની અને શાળા વ્યવસ્થાપન સમિતિ (SMC) ની સમાન ભાગીદારી નિશ્ચિત કરશે.
૪	પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદર રહેતા ચૌદ વર્ષ સુધીની ઉંમરના બાળકોનું રેકર્ડ નિયત કરવામાં આવે તે રીતે રાખશે.	• દરેક ગામ/તાલુકાએ બાળકોના રેકર્ડ જાળવણી થાય છે. તેની નિરીક્ષણની ભૂમિકા ભજવશે. • ડાયસ (DISE) માહિતીનું એકીકરણ કરશે. • પડોશની શાળાની માહિતીના એકીકરણ માટે રાજ્ય દ્વારા તૈયાર કરેલ નિયત પત્રકોના ઉપયોગ નિશ્ચિત કરશે.	• દરેક ગામમાં બાળકોના રેકર્ડની જાળવણી થાય છે તેના નિરીક્ષણની ભૂમિકા ભજવશે.	• ગામમાં બાળકોના જન્મ અંગેનું રેકર્ડ જાળવશે. • ૦-૩ વર્ષની વયજૂથના બધાજ બાળકોના, નામ, પિતા-માતાના નામ, જન્મ તારીખ, જાતિ (sex), આંગણવાડી (AMC)/પૂર્વ શાળામાં પ્રવેશ (coverage) અંગે નિયત નમૂનાઓમાં માહિતીની જાળવણ કરશે. • ૩-૬ વર્ષની વયજૂના બધાજ બાળકોના નામ, પિતા-માતાના નામ, જન્મ તારીખ, જાતિ (sex), શાળામાં નામાંકન/શાળા બહાર/ખાસ તાલીમ અંગે નિયત નમૂનાઓમાં માહિતી જાળવણી કરશે. • સ્થળાંતર થતાં/થઇ આવતા બાળકો, જો કોઇ હોય તો તેમના રેકર્ડની જાળવણી કરશે.

				• અશકતા ધરાવતા, કુટુમ્બમાં એકલ માતા/પિતા ધરાવતા, અનાથ વગેરે રક્ષણ વિનાના બાળકોની વિગતોની જાળવણી કરશે.
૫	પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની અંદર રહેતા દરેક બાળકના પ્રાથમિક શિક્ષણમાં પ્રવેશ, હાજરી અને તે પૂરું કરવા અંગે દેખરેખ-નિયંત્રણ નિશ્ચિત કરશે.	• તેના ક્ષેત્રાધિકારમાં બાળકોના પ્રવેશો અને હાજરી ઉપર દેખરેખ રાખશે. • ગ્રામ પંચાયત દ્વારા પ્રવેશ આપવામાં અને હાજરી સુનિશ્ચિત કરવામાં કોઇ અવરોધો હોય તો તે દૂર કરવામાં મદદ કરશે અને દેખરેખ રાખશે.		• કોઇને પણ પ્રવેશ નિષેધ કરાય નહિ તે સુનિશ્ચિત કરશે. • કોઇ બાળક અનિયમિત હોય અથવા શાળા ત્યજી દે (dropout) અથવા નામાંકન થયું ન હોય તેવા કિસ્સામાં પ્રવેશ અને નિયમિત હાજરી સુનિશ્ચિત કરવા ગામના સમાજને પ્રેરણા આપશે. • દરેક બાળક તેનું શૈક્ષણિક સ્તર સુધારે તેનું ધ્યાન રાખશે. • દરેક બાળકના પ્રવેશ, હાજરી અને પ્રારંભિક શિક્ષણ પૂર્ણ કરે તે સુનિશ્ચિત કરશે અને તે માટે એસએમસીને મદદરૂપ થશે. • શાળાઓમાં બાળકોના પ્રવેશ પારદર્શક, સ્પષ્ટ અને યોગ્ય પ્ધ્ધતિથી થાય તે માટે એસએમસીને સહયોગ આપશે. • કન્યાઓ, અસુરક્ષિત જૂથો અને નબળા વર્ગોના માતા-પિતા તેમના બાળકોને શાળાએ મોકલે એ માટે પ્રેરણા આપશે. • શિક્ષકની અછત, કુદરતી આપત્તિ જેવા પ્રવેશ અને

				હાજરીને અસરકર્તા અવરોધો અને પ્રશ્નો ઉકેલશે. જો પ્રશ્નો તેમના ક્ષમતા ઉપર વટના હોય તો તે જિલ્લા સાથે હાથ ધરશે.
૬	શાળાના મકાન સહિત આધાર માળખું, શૈક્ષણિક સ્ટાફ અને ભણવાની સામગ્રી પૂરાં પાડશે.	• તેના ક્ષેત્રાધિકાર હેઠળની શાળાઓ આરટીઇ એકટની જોગવાઇને અનુરૂપ કાર્યકર અને વિધાર્થી –શિક્ષકોના પ્રમાણ (PTR) જળવાઇ રહે તે સુનિશ્ચિત કરશે, કોઇ ઉણપ જણાતા કિસ્સામાં જિલ્લા પંચાયત પોતાના સંસાધનોથી વચગાળાની અને કામચલાઉ વ્યવસ્થા કરશે.		• એસએમસીને મળતા નાણાં સમયસર અને ગુણવત્તાયુકત બાંધકામો માટે અને અન્ય શાળાઓની માળખાકીય સુવિધાઓ માટે વપરાય તે સુનિશ્ચિત કરવા નિરીક્ષણ કરશે. • મળવાપાત્ર સ્ટાફની અછત અને શિક્ષકની નબળી કામગીરી/હાજરી અંગે ઉચ્ચ સત્તાધિકારી સમક્ષ રજૂઆતો કરશે. • શાળમાં વિદ્યાર્થી-શિક્ષકના પ્રમાણ (PTR) જાળવી રાખવા રજૂઆત કરશે.
૭ અને ૧૧	કલમ-૪માં નિર્દિષ્ટ કરેલી ખાસ તાલીમ સગવડ પૂરી પાડશે. અને સ્થાળાંતરિત કુંટુંબોના બાળકોનો પ્રવેશ નિશ્ચિત કરી આપશે.	• જિલ્લામાં કરવામાં આવતી બધીજ ખાસ તાલીમો (સ્પેશ્યલ ટ્રેનિંગ) ઉપર નિરીક્ષણ, ખાતરી કરશે અને તેની માહિતી રાખશે.		• શાળા બહારના બાળકોનું રેકર્ડ જાળવશે. • એસએમસીના સહયોગમાં રહી બધાજ શાળા બહારના બાળકોના નામાંકન થાય અને તેઓ નિયમિત વર્ગની હરોળમાં રહે તે સુનિશ્ચિત કરશે. • શકય હોય ત્યાં સુધી ખાસ તાલીમ શાળામાં જ અપાય, અન્યથા એસએમસી અને શાળાની સહાયતામાં નજીકના અને સલામત સ્થળે અપાય તે

				સુનિશ્ચિત કરશે. • બધાજ શાળા બહારના બાળકોને ખાસ તાલીમ/શાળામાં નિયમિત મોકલે તે માટે ગામ-સમાજને પ્રેરણા આપશે. • સ્થળાંતર કરી ગામમાં આવતા/જતા બધાજ બાળકોની તપાસ રાખશે. • ગામમાં સ્થળાંતર થઇ આવતા બાળકો માટે ખાસ તાલીમની જોગવાઇ કરશે. • સ્થળાંતર થઇ જતા કુટુમ્બના ગામમાં રહેતા બાળકોનું ધ્યાન રાખવા સમાજને પ્રેરણા આપશે.
૮	અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલાં ધોરણ અને માપદંડને અનુરૂપ પ્રાથમિક શિક્ષણની સારી ગુણવત્તા નિશ્ચિત કરશે.	• વિદ્યાર્થી-શિક્ષકનાં નિયત થયેલ પ્રમાણ જાળવવા શિક્ષકોની પૂનઃનિયુકિત સુનિશ્ચિત કરશે. • જયાં આધાર માળખાની સુવિધાઓ મંજૂર થઇ હોય ત્યાં તેની પ્રગતિ અને પ્રવૃતિઓ ઉપર દેખરેખ રાખશે.		• બાળકોની હાજરી અને નામાંકનો/શાળા બહારના બાળકો માટેની ખાસ તાલીમ ઉપર દેખરેખ અને સહયોગ આપશે. • સ્થળાંતરિત બાળકોને ગમે ત્યારે પ્રવેશ સુનિશ્ચિત કરશે. • બાળકોને નિયમિત શાળાએ મોકલે તે માટે સમાજને પ્રેરણા આપશે.
૯	પ્રાથમિક શિક્ષણના અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણના	• દરેક શાળામાં સમયસર પાઠય પુસ્તકો અને	•	• બાળકોની હાજરીની નિયમિતતા માટે અને બાળકોની પ્રગતિ ઉપર ધ્યાન રાખવા માટે માતા-પિતા/સમાજ

	કાર્યક્રમ સમયસર નિશ્ચિત કરશે.	ટીએલએમની વહેંચણી થાય તે સુનિશ્ચિત કરશે.		અને શાળા વચ્ચે અવાર-નવાર આંતરક્રિયા કરવા ગામ-સમાજને પ્રેરણા આપશે. • નકકી કરેલ કામકાજના દિવસો/શિક્ષણના કલાકો મુજબ જ શાળાનું કામકાજ ચાલે છે. તે સુનિશ્ચિત કરવા નિરીક્ષણ કરવું અને નિયમભંગના કિસ્સાની નિયંત્રણ અધિકારીને ફરિયાદ કરશે.
૧૦	શિક્ષકો માટે તાલીમની સગવડ પૂરી પાડશે.	• ડાયટ/બીઆસી સાથે પરામર્શ કરીને શૈક્ષણિક કેલેન્ડર તૈયાર કરશે. • કોઇ કિસ્સામાં વિશિષ્ટ તાલીમની જરૂરિયાત જણાય તો આવી તાલીમ આપતી સંસ્થાના શિક્ષક સાથે સંપર્ક કરશે. • નવનિયુકત શિક્ષકોની સેવાકાલીન તાલીમ માટે નકકર આધાર માળખુ પૂરૂં પાડશે. • સમાજની જરૂરિયાત અંગેની માહિતી બીઆરસીને પૂરી પાડશે. જેથી સેવાકીય તાલીમને ધ્યાન (ફોકસ)માં લઇ શકાય.	તાલુકા સ્તરના શિક્ષકોની તાલીમ માટે આધાર-માળખુ પૂરૂં પાડશે.	•
૧૨	પોતાના ક્ષેત્રાધિકારની	• ગ્રામ અને તાલુકા પંચાયત		• શાળાના મકાનની જાળવણી અને શાળા વિસ્તાર

	અંદરની શાળાઓની કામગીરી પર દેખરેખ-નિયંત્રણ રાખશે, અને	સ્તરથી મળતી ફરિયાદોના નિરાકરણ થાય એ સુનિશ્ચિત કરશે.		શૈક્ષણિક હેતુઓ માટે વપરાય તેની દેખરેખ રાખશે. • શિક્ષકોની હાજરી સુનિશ્ચિત કરશે. • ગ્રામ પંચાયતને અસંતોષ હોય તેવા પ્રશ્નો જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણ/જિલ્લા પંચાયતને રજૂ કરશે. • નબળો દેખાવ કરતી શાળાઓના મુખ્ય શિક્ષક અને એસએમસી સભ્યોને મળીને શાળાની કામગીરીની તપાસણી કરવી અને આરટીઇ એકટની અમલવારી માટે સમાજનું દબાણ લાવશે. • શૈક્ષણિક સ્તરના સંવર્ધન માટે ચકાસણી માટે અધિક સમય ફાળવશે.
૧૩	શૈક્ષણિક કેલેન્ડર નકકી કરશે.	• સમાજના વ્યવસ્થાપનોના પ્રકાર, સ્થાનિક તહેવારોને ધ્યાનમાં રાખીને સ્થાનિક જરૂરિયાતોના આધારે જિલ્લા પંચાયત નકકી કરશે.		